

"הגויים" השאננים

משיחת ש"פ משפטים מבה"ח אדר
ה'תשד"מ - בלתי מוגה

פּוֹתַחַיִן בְּדַר מַלְכוּת

בני-ישראל המתייסרים בגלות (ב) ולא עוד אלא שהם עוד **מוסיפים** בצרות הגלות!

ד. ולכאורה צריך להבין: בשלמא הטענה והקצף על כך שאומות-העולם מוסיפים על צרות הגלות "אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה" – מובנת היא כי: אף-על-פי שעצם העובדה שאומות-העולם **מוסיפים** על צרות הגלות מהווה הוכחה שהסיבה לכך היא – פירצה בהנהגתם של בני-ישראל כי לולי זאת לא יתכן שאומות-העולם יוכלו להוסיף על צרות הגלות – מכל-מקום בודאי מגיע עונש לאומות-העולם על כך שעושים זאת מצד **רוע טבעם!**

[ועל-דרך המבואר באגרת-הקודש (סימן כה) ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים והרבה שלוחים למקום" אבל מכל-מקום המזיק מתחייב על "רוע בחירתו"].

אבל עדיין אינו מובן: מהי הטענה והקצף הגדול על כך ש"כל הארץ **יושבת ושוקטת**" "הגוים **השאננים**" היינו שעומדים מנגד ואינם מצטערים על הצרות של בני-ישראל – מהו ה**הכרח** שאומות-העולם לא ינחו ולא ישקטו מפני צרותיהם של בני-ישראל עד כדי כך ש"קצף גדול" אני קוצף על הגוים" מפני היותם "שאננים"?

וכי בשבע מצוות דבני-נח ישנו **חיוב** על אומות-העולם להצטער על צרותיהם של בני-ישראל? ואם אין חיוב כזה – הרי אדרבה: "אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצוות לעצמן מדעתך" (רמב"ם ה' מלכים פ"ה ה"ט);

יתירה מזו: מה יכולים כבר אומות-העולם להועיל בכך אילו היו מצטערים על צרותיהם של בני-ישראל – הרי בלא-הכי אינם יכולים לשנות את גזירת הגלות שנגזרה

והנה על-פי מאמר רז"ל (מגילה יד א) "נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה כו" – מובן שנבואה זו הנ"ל היא נוגעת ושייכת (ולכן יש ללמוד ממנה) לכל הדורות עד לימינו אלה כדלקמן.

ג. תוכן דברי הנבואה הוא – קנאתו של הקב"ה על ענין הגלות: "קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה" – בהמשך לדבריו של הנביא: "עד מתי אתה לא תרחם את ירושלים ואת ערי יהודה אשר זעמת גוי" – כללות ענין הגלות.

וממשיך בכתוב: "וקצף גדול אני קוצף על הגוים השאננים" שענין זה הוא בהמשך למה שנאמר לעיל "והנה כל הארץ יושבת ושוקטת" (פי' הרד"ק) כלומר שהגוים יושבים במצב של מנוחה ושקט בתכלית – "הגוים **השאננים**" מלשון שאנן והשקט (מצודת-ציון) היינו שלימות המנוחה ללא כל דאגות.

ועל זה הוא הקצף של הקב"ה ועד ל"קצף גדול": היתכן ש"כל הארץ יושבת ושוקטת" אומות העולם יושבים "שאננים" – בה בשעה שבני-ישראל מתייסרים בגלות!...

ויתירה מזו – לא זו בלבד שאומות העולם יושבים בשקט ובשלוה ("הגויים השאננים") ואינם מצטערים בצרתם של בני-ישראל אלא אדרבה: הם מוסיפים עוד יותר בצרות גלותם של בני-ישראל – "אשר אני קצפתי (על עמי) מעט והמה עזרו (על הקצף) לרעה!"

כלומר: הטענה והקצף הגדול על אומות העולם הוא – בשניים: א) על עצם העובדה שהם יושבים בשלוה ושקט ("שאננים") לנוכח

א. בנוגע לכ"ד שבט – אין צורך לחפש מהו המאורע המיוחד שאירע ביום זה מכיון שישנו ספר שבו מלוקטים כל המאורעות שאירעו בכל יום ומסודרים על-פי סדר ימי השנה – שזהו הספר "דבר יום ביומו" וכאשר מסתכלים בספר זה – מוצאים מיד את כל המאורעות שאירעו ביום זה כדלקמן.

ב. איתא בזכרי' (א ז ואילך): "ביום עשרים וארבעה לעשתי עשר חודש הוא חודש שבט . . . הי' דבר ה' אל זכרי' . . . הנביא לאמר" "ראיתי הלילה והנה איש רוכב על סוס אדום והוא עומד בין ההדסים גוי" "ואמר מה אלה אדוני ויאמר אלי המלאך הדובר בי אני אראך מה המה אלה" "ויען האיש העומד בין ההדסים ויאמר אלה אשר שלח ה' להתהלך בארץ" "ויענו את מלאך ה' העומד בין ההדסים ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל הארץ יושבת ושוקטת". ויען מלאך ה' ויאמר ה' צבאות עד מתי אתה לא תרחם את ירושלים ואת ערי יהודה אשר זעמתה זה שבעים שנה" "ויען ה' את המלאך הדובר בי דברים טובים דברים נוחמים".

ובהמשך הדברים: "ויאמר אלי המלאך הדובר בי קרא לאמר כה אמר ה' צבאות קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה" "וקצף גדול אני קוצף על הגוים השאננים אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה" "לכן כה אמר ה' שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה נאם ה' צבאות וקו ינטה על ירושלים" "עוד קרא לאמר כה אמר ה' צבאות עוד תפוצנה ערי מטוב ונחם ה' עוד את ציון ובחר עוד בירושלים".

אלו הם דברי הנבואה שנאמרו לזכרי' הנביא בעשרים וארבעה בחודש שבט.

על-ידי הקב"ה ובפרט על-פי המבואר בתניא (פרק כד) ש"אינם יכולים לעבור כלל על רצונו יתי" ואם-כן **למאי נפקא-מינה** אם הם מצטערים על צרותיהם של בני-ישראל אם לאו ועד כדי כך שהקב"ה קוצץ "קצף גדול" על היותם "שאננים"!

ה. והביאור בזה – לכל לראש – שלמעשה נכלל ענין זה בשבע מצוות שנתחייבו בני-נח:

אחד הציוויים שנצטוו בני-נח הוא – "אבר מן החי". וענינו – זהירות מפני צער בעלי-חיים שכן אכילת אבר מן החי גורמת צער גדול לבעל-חי ולכן נאסרו באכילת אבר מן החי כי אם לאחרי שממיתים אותו תחילה.

ועל-פי-זה: אם אומות-העולם הוזהרו על צער **בעלי-חיים** – הרי קל-וחומר בן-בנו של קל-וחומר שיש להם להצטער על צערם של בני-אדם דוגמתם!...

ובפרט שבני-נח הוזהרו גם על דינים ועל צדקה וכו'.

ובקשר לשאלה למאי נפקא-מינה אם אומות-העולם מצטערים על כך אם לאו – הרי המענה לזה **בפשטות**:

אילו היו אומות-העולם מרגישים את צער הגלות ומשתתפים בצערם של בני-ישראל (היפך הענין ד"שאננים") – הנה לא זו בלבד שלא היו מוסיפים ח"ו על צרות הגלות אלא אדרבה: הם היו משתדלים לעשות את כל התלוי בהם כדי להקל ככל האפשרי על צערם וסבלם של בני-ישראל במשך זמן הגלות על-ידי-זה שהיו **עוזרים ומסייעים** לבני-ישראל בכל עניניהם על-דרך ובדוגמת הענין ד"מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"!

ומובן שהנהגה זו מצידם של אומות-העולם ("מלכים אומניך") אינה בסתירה לגזירת הגלות – כי מצד עצם גזירת הגלות מספיקה העובדה שבני-ישראל נמצאים "בארץ לא להם" (מחוץ לארץ ישראל) בלבד שאז – הנה גם כאשר יש להם את כל צרכיהם בהרחבה ללא כל מניעה ועיכוב צרות וכו' עד למצב ד"מלכים אומניך" – עדיין קיימת גזירת הגלות **בכל תקפה**!

הוכחה לדבר: למרות שבגזירת "ברית בין הבתרים" נאמר "כי גר יהי זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם **ארבע מאות שנה**" – הנה בארץ מצרים היו בני-ישראל מאתיים ועשר שנים בלבד – כמנין "רדו" (פירוש רש"י על הפסוק) ואילו בשאר השנים – הסתפקו בכך שהיו "בארץ לא להם" אף שלא היו בארץ מצרים.

מניין נובעת איפוא "שאננות" כזו אצל בני-ישראל – הרי האשמה בזה תלויה ב"ראשיכם" "ואשמים בראשיכם" "שהיי להם למחות ולכוון אותם לדרך הישרה"

יתירה מזו: אפילו מאתיים ועשר שנים (כמנין "רדו") שהיו בני-ישראל צריכים להיות בגלות ושעבוד מצרים – הרי תקופה זו מתחילה מאז כניסת בני-ישראל לבין החומות וזאת – למרות שבחלק מסויים מתקופה זו היו בני-ישראל במצב של מנוחה ושלווה הן מבחינה רוחנית – כמו שכתוב "ואת יהודה שלח לפניו גוי להורות לפניו גושנה" ובפירוש רש"י: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה" והן מבחינה גשמית – כדברי יוסף בשם **פרעה** ("מלכים אומניך"): "ואתנה לכם את **טוב** ארץ מצרים ואכלו את **חלב** הארץ. . . כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא" "**במטיב הארץ** הושב את אביך ואת אחיך" ועד כדי כך – ששנותיו **המנובחרות** של יעקב היו י"ז השנים שהי' במצרים באופן ד"ויחי יעקב"!

זאת ועוד: לא זו בלבד שליעקב אבינו ובני-ביתו לא הי' חסר מאומה בהיותם בארץ גושן מכיון שיוסף דאג לכל מחסורם – על-פי ציווי והסכמת פרעה ("מלכים אומניך") אלא עוד זאת שיוסף הי' "מושל בכל ארץ מצרים" ובאופן ש"בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים" וכל זה – למרות שכל מצרים ידעו שיוסף יעשה ככל אשר יאמר לו **אביו** (שהרי הענין דכיבוד אב הי' מקובל גם אצל אומות-העולם כדמוכח מדברי רש"י (סוף פרשת נח) אודות מיתתו של תרח כו').

ונמצא שגם כאשר בני-ישראל ישבו בארץ מצרים במעמד ומצב ש"טוב כל ארץ מצרים לכם הוא" באופן ד"מלכים אומניך" – ועד שיוסף הי' "מושל בכל ארץ מצרים" –

הנה שנים אלו נכללות במנין מאתיים ועשר שנים של **גלות** מצרים. אף שענין **השעבוד** התחיל רק לאחרי ש"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא".

ומכל זה מובן שמצד עצם גזירת הגלות – יכולים לצאת ידי-חובה בעצם העובדה שנמצאים "בארץ לא להם" ואילו בנוגע לכל שאר הענינים – יכולה להיות ההנהגה באופן ד"מלכים אומניך" היינו שאומות-העולם משתדלים לעזור ולסייע לבני-ישראל בכל עניניהם להושיבם "במטיב הארץ" ולומר להם "טוב כל ארץ מצרים **לכם** הוא" וכל זה – כאמור – מצב של **גלות**!...

וזהו טענתו של הקב"ה עד ל"קצף גדול" על כך ש"כל הארץ יושבת ושוקטת" ואומות העולם יושבים "שאננים" – כי אילו היו אומות-העולם מרגישים ומשתתפים בצערם של בני-ישראל (היפך הענין ד"שאננים") אזי היו **מקילים** על סבל וצער הגלות של בני-ישראל בכך שהיו עוזרים ומסייעים להם בכל עניניהם באופן ד"מלכים אומניך".

1. והנה על-פי מאמר רז"ל "בראשית – בשביל ישראל כו" היינו שכל העולם כולו נברא בשביל בני-ישראל מובן שמצב העולם הוא לפי ערך וביחס למצבם של בני-ישראל ולכן כאשר רואים ש"כל הארץ יושבת ושוקטת" "הגוים שאננים" – הרי עובדה זו מהוה הוכחה שסיבת הדבר היא – מפני שישנה "פירצה" בהנהגתם של בני-ישראל בענין זה:

ישנם יהודים שלא איכפת להם העובדה שנמצאים בגלות. יש להם את כל צרכיהם הגשמיים והרוחניים – טוענים הם – ולכן לא איכפת להם שנמצאים עדיין בגלות! ועד כדי כך שיושבים בשקט ובמנוחה – "שאננים" – ללא כל דאגות!...

אמנם בתפלתו מבקש הוא "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" ובימי החול – מוסיף לבקש "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח. . . כי לישועתך קוינו כל היום" ומבקש זאת **ג' פעמים ביום** ובדאי מכיון הוא את "פירוש המלות" שבתפלה – כהוראת השולחן-ערוך; אבל כעבור חמש דקות בלבד – **שוכח** מכל זה ושב לחיי היום-יום עם ע"ד הרגיל בעניני טוב וקדושה – כמובן מתוך מנוחה ושלווה ושאננות מוחלטת!...

היתכן שבזמן הגלות ישב לו יהודי "שאנן" ללא כל דאגות – כיצד יכול הוא לשקוט על שמריו בידעו שנמצאים במעמד ומצב ד"בנים שגלו מעל שולחן אביהם"?!...

פירוש המלות ד"לישועתך קוינו כל היום" הוא – לא רק שישנם רגעים ספורים במשך היום שבהם חושב הוא אודות הגאולה העתידה מתוך תקווה וציפיה אלא – שמצב זה ("לישועתך קוינו") הוא "כל היום" כל היום **ממש** והרי פשוט שלא יתכן שיהודי יעמוד בתנועה ורגש ד"לישועתך קוינו כל היום" וברגע זה עצמו ישב רגוע בשלוח ושאלנות מוחלטת ללא כל דאגות!...

וכאשר ישנם יהודים שיושבים "שאננים" – מהו הפלא איפוא ש"כל הארץ יושבת ושוקטת" "הגוים השאננים"!...

ז. מניין נובעת איפוא "שאננות" כזו אצל בני-ישראל – הרי האשמה בזה תלויה ב"ראשיכם" "ואשמים בראשיכם" "שהי להם למחות ולכוון אותם לדרך הישרה" (פרש"י דברים א יג) ובלשון הידוע – הדג מסריח מראשו:

זה כבר משך זמן ארוך ביותר ש"מרעישים" בכל הזדמנות "דאלאי גלות" היינו שבני-ישראל אינם יכולים לסבול עוד את מצב הגלות וכטענת הנביא: "עד מתי אתה לא תרחם את ירושלים ואת ערי יהודה אשר זעמת..."

ולאחרי כל זה כאשר נגש יהודי ל"חסיד חב"ד" ושואל אותו: מה פשר ה"רעש" וה"צעקה" שאין יכולים לסבול עוד את הגלות ורוצים "משיח נאוו" – גם אני (טוען הנ"ל) יהודי חרד המתפלל ג' פעמים בכל יום "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" ומאמין בביאת המשיח ואף-על-פי-כן לא שמעתי מעולם שישנו ענין להרעיש ולצעוק שלא יכולים לסבול עוד את הגלות וא"כ מדוע אתם – החב"דיניקים – מרעישים וצועקים על ענין זה? מניין המקור בתורה להנהגה כזו? – **מתבלבל** אותו חב"דיניק" למשמע "שאלה" זו ונשאר לעמוד בפה פעור ללא מענה בפיו!...

יהודי הנ"ל יודע שאותו "חב"דיניק" היה בכמה התוועדויות [שלוש התוועדויות ג' פעמים שלוש התוועדויות ויותר כו'] שבהם מדברים אודות ענין הנ"ל – שבני-ישראל צריכים להרעיש ולצעוק שאינם יכולים לסבול עוד את ענין הגלות וכו'. ולכן כאשר מציע את שאלתו בפני "חב"דיניק" ואותו "חב"דיניק" מתבלבל ואינו יודע מה להשיב – הרי פירוש הדברים **שאינו לו מה להשיב** ומדוע – מכיון שגם הוא סבור שזוהי "שאלה טובה" ויתירה מזו – בעצם אין כל שאלה בדבר וד"ל... ובלשון חז"ל: "מדאשתיק – אודוי אודי ליי"!

היתכן שלאחרי שדובר פעמים רבות כל כך אודות ענין זה – ישנם עדיין כאלו שנשארים ללא כל מענה לשמע "שאלה" כזו?!

פגישתו עם יהודי הנ"ל היתה בהשגחה-פרטית כדי שיפעל עליו להיות במצב של תקווה וצפוי תמידית לגאולה העתידה באופן שלא יוכל לנוח ולשקוט כו' ולפועל – הנה לא זו בלבד שאינו פועל עליו מאומה הרי אדרבה: יהודי הנ"ל נוכח לדעת שגם הוא (ה"חב"דיניק") אינו יודע מהו המקור בתורה להנהגה זו והראי' – שאין לו מה להשיב!

היתכן שלאחרי שדובר **פעמים רבות כל כך** אודות ענין זה – ישנם עדיין כאלו שנשארים ללא כל מענה לשמע "שאלה" כזו?!

אם כך הוא מצב הדברים – מה פעלו איפוא במשך **שלושים ושלש השנים** שמדברים אודות ענין זה?!

אלא מאי – הסיבה לכך היא – השאלנות והאדישות האוכלת כל חלקה טובה:

הוא אמנם שומע את הדברים הנאמרים בהתוועדות ומשתדל שלא להחסיר שום התוועדות... ולאחרי כן לומד את ה"רשימות-דברים" כורך אותם ומניחם ע"ג ה"מדף" כדי שיוכל לעיין בהם בכל עת מצוא אבל – לימוד זה אינו בתור ענין שנוגע למעשה בפועל כי אם לימוד סתם – כשם שיש לו כמה-וכמה שיעורים קבועים בלימוד התורה הנה מצד החביבות שבדבר – לומד גם את ה"רשימות" הנ"ל אבל דברים אלו הם אצלו בבחינת "הלכתא למשיחא"... ובנוגע לפועל – לא נגע ולא פגע!

ועד כדי כך – שבראותו שנכדו שר וצועק "ווי וואַנט משיח נאוו" ובתמימות אמתית – כדרכו של ילד קטן הנה הנהגה זו נראית בעיניו "מוזרה"!

בנוגע לעצמו – אינו מסוגל לפעול על עצמו לשיר "ווי וואַנט משיח נאוו" מכיון שלאמתיתו של דבר קשה לו לומר שהוא אמנם ממתין ומצפה **באמת** לביאת משיח צדקנו – **אדרבה**: הוא חושש מזה.. כיום הוא

"אדם מכובד" וכו' מי יודע מה יהי כאשר יבוא משיח צדקנו – הרי אז עלול להיות בלבול כל הסדרים כו' ובמה יהי נחשב הוא עם כל ה"דרייעריי" וכו'... עד כדי כך אינו מרמה את עצמו לחשוב שלאחרי ביאת המשיח יחשב ליהודי מכובד!...

והרי איתא בגמרא – ממשיך בטענתו – "מתוך שיודעין בהקב"ה שאמיתית הוא לפיכך לא כיזבו בו" (יומא סט ב): כיצד יכול לצעוק "ווי וואַנט משיח נאוו" – בשעה שאינו מרגיש שהוא אכן "אוחז" בכך **באמת**!...

בשלמא בנוגע לאמונה בביאת המשיח – מאמין הוא באמונה שלימה – ללא כל ספק וספק-ספיקא שמשיח יבוא בכל יום – "אחכה לו בכל יום שיבוא"; אבל מכאן ועד לרגש של צער על ענין הגלות וצפוי אמתית לביאת המשיח – הדרך רחוקה עדיין!...

ולכן כאשר רואה שישנם כאלו ששרים וצועקים "ווי וואַנט משיח נאוו" – הנה הנהגה זו נראית בעיניו "מוזרה"!... (חסר קצת).

אמנם המדובר כאן הוא לא רק בנוגע אליו שהוא נמצא במצב ירוד כזה שאינו ממתין ומצפה באמת לביאת המשיח אלא עיקר ההבהלה שבדבר היא – שאינו מסוגל לענות ליהודי הנ"ל על שאלתו מהו **המקור בתורה** להנהגה זו כך שיהודי הנ"ל עלול לחשוב שאכן אין מענה לשאלה שלו והראי' – שה"חב"דיניק" ששומע כל כך הרבה בנושא זה אין לו מה להשיב!

אפילו אם אצלך חסר רגש זה – תתנהג עכ"פ באופן ד"דע מה שתשיב כו"י ואל תגרום שיהודי יחשוב שאין תשובה לדבריו!

ח. בנוגע לעצם השאלה הנ"ל – הרי אדרבה – הפלא הוא כיצד יכול יהודי לשאול שאלה כזו:

הנהגה זו (לצעוק "דאלאי גלות" "ווי וואַנט משיח נאוו" וכיו"ב) – אינה "חידוש" שנתחדש בשנים האחרונות ב"יונייטעד-סטייטס"... שכן ישנם ריבוי פסוקים בתנ"ך שתוכנם – טענת בני-ישראל שאינם מסוגלים לסבול עוד את קושי הגלות ולדוגמא – הפסוק הנ"ל בזכרי': "עד מתי אתה לא תרחם את ירושלים ואת ערי יהודה אשר זעמת" ומובן שכאשר אומרים "עד מתי" הרי פירוש הדברים – שלא מסוגלים להמתין עוד...

וכמו-כן ישנם כמה וכמה פסוקים בספר תהלים מגילת איכה וכיו"ב שתוכנם – כנ"ל – טענת וזעקת בני-ישראל על שאינם יכולים לסבול עוד את ענין הגלות.

אין כל נפקא-מינה באיזו שפה מביעים תוכן זה – ברוסית באידיש או בלשון הקודש אדרבה – שיבחר להביע תוכן זה בלשונו של דוד המלך דוד מלכא משיחא

חצות" כפשוטו! כאשר צועקים "עד מתי" – לא יתכן להתהלך שקט ושאנן מכיון שבמשך כל היום חש הוא ומרגיש את צער הגלות ולכן מקווה ומצפה לביאת משיח צדקנו באופן ד"לישועתך קוינו כל היום!"

ט. ונחזור לענינו – נבואת זכרי שנאמרה בכ"ד שבט שתוכנה – הקצף של הקב"ה על העובדה ש"כל הארץ יושבת ושוקטת" "הגוים השאננים" שזמה מובן עד כמה מופרך רגש של שאננות ביחס לענין הגלות – אפילו אצל גוים ועל-אחת-כמה- וכמה – אצל בני-ישראל ולכן צריכים בני-ישראל לבקש ולצעוק בכל עת שאינם יכולים לסבול עוד את הגלות – "דאלאי גלות!"

אין כל נפקא-מינה באיזו שפה מביעים תוכן זה – ברוסית באידיש או בלשון הקודש אדרבה – שיבחר להביע תוכן זה בלשונו של דוד המלך דוד מלכא משיחא בספר תהלים – "עד מתי" וכיו"ב.

ויהי רצון שהדברים הנ"ל יפעלו פעולתם (חסר קצת) ובאופן ד"קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" היינו שלאחרי כל הדיבורים בענין זה ("בפיך") – יבוא הדבר גם ברגש הלב ("בלבבך") ותיכף ומיד – "לעשותו" מלשון עשי וכפי היינו שבני-ישראל כופים ומכריחים את הקב"ה כביכול להביא את הגאולה.

וכל זה – באופן ד"קרוב גוי מאד" במהרה בימינו ממש באופן ד"אחישנה" "ארו עם ענני שמיא" ושמחת עולם על ראשם.

– לו יהי כדבריו!... אבל "תיקון חצות" – שייך כבר ליהודים "בעל-מדריגה!"

ועל-פי-זה – מה מקום לשאלה הנ"ל (מה פשר הרעש והצעקה שלא יכולים לסבול עוד את ענין הגלות כו') – הרי על זה הוסד כל הענין ד"תיקון חצות"? צער הגלות גדול כל כך – עד שאינו יכול להתאפק עוד וקם באמצע הלילה כדי לבכות ולצעוק על אריכות הגלות!...

ופשיטא – שאין הכוונה שלאחרי עריכת "תיקון חצות" [בכל יום או לעתים מזומנים כמבואר בקונטרס התפלה (פי"א) בליל ששי וכיו"ב] ילך "לישון" ולמחרת בבוקר לא ישאר שום רושם מזה... וימשיך לעסוק בכל עניניו מתוך רגש של שלווה ושאננות... – הנהגה כזו היא היפך תכלית המכוון ד"תיקון

זאת ועוד: כל יהודי – אפילו פשוט שבפשוטים – יודע אודות המושג ד"תיקון חצות" וזאת – גם אם הוא בעצמו אינו עורך "תיקון חצות" ומעולם לא ראה איך שעורכים "תיקון חצות" [מכיון שאלו שעורכים "תיקון חצות" עושים זאת בביתם ובחשאי כו' – בדורות שלפנינו היו עורכים "תיקון חצות" בבית-הכנסת ובעשרה וישנם מקומות שבהם נוהגים כן גם כיום אבל ברוב המקומות ובפרט בחוץ-לארץ – עורכים "תיקון חצות" בבית ובחשאי דוקא כו'] מ"מ יודע הוא שב"סידור" – השוה לכל נפש – מופיע "סדר תיקון חצות" בכל הסידורים ועד – שענין זה מובא בהתחלת השולחן-ערוך.

והנה כל הענין ד"תיקון חצות" תוכנו – להצטער ולהתאבל על כללות ענין הגלות כמודגש ומבואר בארוכה בכל הפסוקים והפיוטים שאומרים ב"תיקון חצות" וביניהם – ביטויים רבים בתוכן האמור לעיל שבני-ישראל אינם מסוגלים לסבול עוד את צער הגלות!

ישנם נוסחאות ב"תיקון חצות" שבהם יש פיוט אי בעל שש פיסקאות שכל פיסקא מתחילה בתיבות "עד מתי"...

[ואף שפיוט זה לא הובא בנוסח "תיקון חצות" שבסידורו של אדמו"ר הזקן – יש לומר שטעם הדבר הוא – לפי שתוכן הענין נאמר כבר בפסוקי תהלים ואיכה וכו' שאומרים ב"תיקון חצות"].

כאשר מדברים עמו אודות פסוקי תהלים – טוען: אמירת תהלים שייכת לאנשים פשוטים... אבל אני – אינני איש פשוט!... נו!

פיענוח הכתב-יד-קודש שבעמוד הבא:

המשך זה ניתן להדפיס ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר והתחלתו – הוא המאמר באתי לגני – ללמדו ביום יו"ד שבט (יאצ"ט של אמו וקנתו נ"ע זי"ע). המאמר (הקונטרס) הובא מבית הכורך ביום וא"ו ט' שבט. כשהבאתי הקונטרס לכ"ק מו"ח אדמו"ר מצאתיו בחדרו – בו הי' מתפלל נכנסים לשם ליחידות וכו' – יושב על כסאו אצל שולחנו והסידור (תורה אור. ברוקלין תש"א) פתוח לפניו בע' מה: סיום הודו להוי' והתחלת פתח אלי'. הנחתי הקונטרס על השולחן ונענע בראשו בתנועה של אישור ושביעת רצון.

למחרתו יו"ד שבט ש"ק פ' בא (אל פרעה דאתפרעו ואתגליין כל נהורין וכל בוצינין כל מה דהוה סתים אתגלי. זהר ח"א רי א) בשעה שמונה בבוקר נסתלק. ומני אז הנה רבים מחסידי חב"ד ואנ"ש קבלו עליהם ללמוד ביום יו"ד שבט יום ההילולא שלו את המאמר הנ"ל שכבר נקבע שמו: "באתי לגני – ה'תש"י" או "באתי לגני – השי"ת".